

Т. Р. Аганоўская,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
СШ №7 г.Навагрудка

Майстар-клас «Вучэбнае даследаванне ў пазакласнай дзейнасці па беларускай літаратуры»

Адной з адметных тэндэнцый сучаснай адукацыйнай парадыгмы становіцца відавочная інтэнсіфікацыя працэсу ўключэння вучняў у актыўную пазнавальную дзейнасць. Даследчы падыход у навучанні дазваляе арганізаваць гэтую дзейнасць, знаёміць вучняў з метадамі навуковага пазнання, спрыяе фарміраванню ў іх навуковага светапогляду, глыбокіх, трывалых, «дзеясных» ведаў, развівае мысленне, пазнавальную самастойнасць.

Арганізацыя даследчай дзейнасці па беларускай літаратуры дазваляе настаўніку стварыць умовы для фарміравання кампетэнцый вучняў: *літаратурнай* (сістэматызаваць веды пра літаратуру як цэласнасць, прадстаўленую ў выглядзе паняццяў і спосабаў дзейнасці), *культуралагічнай* (узбагаціць уяўленні пра літаратуру як пра сацыякультурны феномен), *камунікатыўнай* (выпрацоўваць уменні і навыкі рэпрэзентацыі вынікаў даследчай дзейнасці). Выбар формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазаўрочны час залежыць ад узросту вучняў, іх здольнасцей, і галоўнае, ад іх зацікаўленасці.

Тэма. Пазакласная работа па беларускай літаратуры ў спалучэнні з вучэбна-даследчай дзейнасцю.

Мэта: вызначыць спецыфіку арганізацыі даследчай дзейнасці вучняў у пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры.

Задачы:

1. Параўнаць метадалогію прадметнай даследчай дзейнасці і даследавання ў пазакласнай рабоце.

2. Вызначыць асаблівасці арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры.

3. Прааналізаваць і выбраць аптымальныя формы прэзентацыі вынікаў вучэбнага даследавання ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры.

Прагназуемы вынік: распрацоўка сумеснага адукацыйнага прадукта “Арганізацыя даследчай дзейнасці вучняў у пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры”.

Форма правядзення: майстар-клас

Ход майстар-класа

I этап: арыентацыйна-матывацыйны

(Прывітанне, матывацыя ўдзельнікаў на сумесную дзейнасць)

– Добры дзень, паважаныя калегі! Вельмі прыемна павітацца з зацікаўленымі і ініцыятыўнымі педагогамі. Спадзяюся, наша сумесная дзейнасць будзе паспяховай, карыснай і плённай. *(раздаю запрашэнні з выказваннямі А. Міцкевіча)*

– Прапаную вам падзяліцца на групы, абраўшы тое выказванне, што змешчана на запрашэнні.

Прыём “Што ў скрыні?”

– Перад вамі скрыні. Там ляжыць рэч, аналаг якой ўпершыню з’явіўся ў ЗША ў канца 19 стагоддзя. Гэтая рэч ёсць у мяне, а ў вас яе няма. Не адкрываючы скрыню, скажыце, якая гэта рэч.

– Як вы знайшлі адказ? *(правялі міні-даследаванне)*

– Што ўзнікла раней адказу? *(цікавае)*

– Які можам з гэтага зрабіць вынік? *(зацікаўленае нараджае жаданне даследаваць)*

– Напішыце на бэйджах імя, імя па-бацьку, а можа, творчы псеўданім, які вы хацелі б чуць сёння ад калег пры звароце да вас.

II этап: актуалізацыя суб'ектыўнага вопыту ўдзельнікаў

– *Безумоўна, многія з вас кіруюць даследчай дзейнасцю вучняў. Давайце ўспомнім, што абазначае тэрмін “даследчая дзейнасць”? (індывідуальныя адказы)*

Даследчая дзейнасць – гэта дзейнасць, звязаная з рашэннем творчай ці даследчай задачы з папярэдне невядомым рашэннем. Арганізацыя даследчай дзейнасці прадугледжвае наяўнасць асноўных этапаў, характэрных для даследавання ў навуковай сферы:

- пастаноўка праблемы
- вывучэнне тэорыі, прысвечанай дадзенай праблематыцы
- падбор метады даследавання і практычнае авалоданне імі
- збор ўласнага матэрыялу, яго аналіз і абагульненне
- навуковы каментар
- уласныя высновы [2]

III Мэтавызначэнне

Паколькі тэма нашага майстар-класа ўтрымлівае тры паняцці, прапаную скарыстацца прыёмам **“Перакрыжаваных асацыяцый”** *(удзельнікі падбіраюць асацыяцыі да паняццяў, абазначаных у тэме)*

– Як бачым, нават метадам выпадковага падбору нашы асацыяцыі шматразова перакрываваліся.

– Зыходзячы з тэмы і асацыяцый да яе, якую можам вызначыць мэту нашага занятка? *(індывідуальныя адказы ўдзельнікаў)*

– У адпаведнасці з мэтай, якія задачы можам сфармуляваць? *(індывідуальныя адказы ўдзельнікаў)*

IV этап: інфармацыйна-дзейнасны

Адной з адметных тэндэнцый сучаснай адукацыйнай парадыгмы становіцца відавочная інтэнсіфікацыя працэсу ўключэння вучняў у актыўную пазнавальную дзейнасць. Даследчы падыход у навучанні дазваляе арганізаваць гэтую дзейнасць, знаёміць вучняў з метадамі навуковага пазнання, спрыяе фарміраванню ў іх навуковага светапогляду, глыбокіх, трывалых, “дзейсных” ведаў, развівае мысленне, пазнавальную самастойнасць.

Арганізацыя даследчай дзейнасці дазваляе настаўніку стварыць умовы для фарміравання кампетэнцый вучняў: *літаратурнай* (сістэматызаваць веды пра літаратуру як цэласнасць, прадстаўленую ў выглядзе паняццяў і спосабаў дзейнасці), *культуралагічнай* (узбагаціць уяўленні пра літаратуру як пра сацыякультурны феномен), *камунікатыўнай* (выпрацоўваць уменні і навыкі рэпрэзентацыі вынікаў даследчай дзейнасці). На выпрацоўку гэтых кампетэнцый, згодна з меркаваннем А.В. Руцкай, павінна быць накіравана і пазакласная работа па беларускай літаратуры, што ўжо на этапе прагназавання паказвае магчымую ўзаемасувязь даследчай дзейнасці і пазакласнай работы.

Выбар формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазаўрочны час залежыць ад узросту вучняў, іх здольнасцей, і галоўнае, ад іх зацікаўленасці. Так у сваёй дзейнасці сярод вучняў 5-7 класаў я практыкую выкарыстанне метаду праектаў. “Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках”, “Ці ўсе казкі маюць павучальны змест?”, “Радавод маёй сям’і”, “Назвы і прызначэнне прадметаў побыту беларусаў” – невялікая частка тых праектаў, што выконваліся маімі вучнямі. Формы прэзентацый гэтых праектаў таксама вельмі разнастайная: калажы, мультымедыйныя прэзентацыі, сачыненні, а апошнім часам асабліваю папулярнасць набылі лэпбукі. З дапамогай інтэрнэт-рэсурсаў пашырыліся і магчымасці прэзентацый дадзеных праектаў. Вялікую дапамогу ў гэтай справе аказвае педагагічны блог, які вяду з 2016/2017 навучальнага года, і школьная газета “Зямля натхнення”, выпускі якой арганізаваны мною ў гэтым навучальным годзе.

У 8-11 класах амаль усе мае высокаматываваныя вучні становяцца ўдзельнікамі навуковага таварыства вучняў. Першыя даследчыя работы мае вучні рыхтавалі для школьнай канферэнцыі яшчэ ў 2006 годзе. Гэта былі вучні профільных класаў і яны самі выступілі з ініцыятывай арганізацыі школьнай канферэнцыі даследчых работ. Пасля вымушанага перапынку вярнулася да арганізацыі даследчай дзейнасці ў 2012 годзе. Ужо трэці год я кірую дзейнасцю навуковага таварыства вучняў “Пошук”, арганізаванага ў нашай школе. “Чытацкія запатрабаванні падлеткаў”, “Маральна-этычная праблематыка апавяданняў пра падлеткаў Валерыя Гапеева”, “Возера Свіцязь у творчасці паэтаў”, “Легенды Навагрудскага краю”, “Роля прыказак у беларускіх бытавых казках” – тэмы даследчых работ маіх вучняў. Чатыры з іх адзначаны дыпламамі раённай навукова-практычнай канферэнцыі “Юнацтва. Навука. Культура”. Матэрыял работы “Маральна-этычная праблематыка апавяданняў пра падлеткаў Валерыя Гапеева” надрукаваны ў 12 нумары часопіса “Роднае слова” за 2016 год. Я пералічыла далёка не ўсе даследчыя работы маіх вучняў. Як вы, напэўна, заўважылі, яны ўсе звязаны з пазакласнай працай па літаратуры. У маім паведамленні прагучалі некаторыя формы прэзентацыі

вынікаў даследчай работы, што могуць выкарыстоўвацца ў пазакласнай рабоце; пільны слухач заўважыў накірунку арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. Пашырыць і тэарэтычна абгрунтаваць гэтыя звесткі, а таксама рэалізаваць задачы, вызначаныя вамі на этапе мэтавызначэння, можам падчас арганізацыі групавой работы.

Групавая работа.

– Я папрашу вас размеркаваць ролі ў групе і абзначыць гэтыя ролі на бэйджах.

Інструктаж.

– Кожная група атрымае заданні, якія будзе выконваць з дапамогай сервіса WEB-2 *Google Прэзентацыі* (удзельнікі запаўняць файлы (Дадатак 8) або спасылка: https://docs.google.com/presentation/d/1NaBQKOvkJgv3YyT6-YB68X_bF55e3_v5YhL6_ki5vXE/edit#slide=id.p10). Час выканання 20 хвілін.

Заданні 1 групы:

1. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. (Дадатак 1)

2. Запоўніце табліцу “Формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры”. (Дадатак 1)

3. Суаднясіце тэмы даследаванняў з адпаведнымі накірункамі арганізацыі пазакласнай работы. (Дадатак 3)

Заданні 2 групы:

1. Пазнаёмцеся з гласарыем. (Дадатак 4)

2. Прааналізуйце метадалогію прадметнай даследчай дзейнасці. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследавання ў пазакласнай рабоце. (Дадатак 5)

3. Вызначце метадычны апарат даследавання па тэме “Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак”. (Дадатак 6)

Заданні 3 групы:

1. Прааналізуйце і вызначце аптымальныя формы прэзентацыі вынікаў вучэбнага даследавання ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. (Дадатак 7)

2. Суаднясіце прапанаваныя тэмы з аптымальнай формай прэзентацыі вынікаў. (Дадатак 3)

3. Укажыце ў табліцы, у якіх формах арганізацыі пазакласнай работы можна выкарыстоўваць вынікі даследаванняў. (Дадатак 3)

Прэзентацыя работы ў групах.

– Такім чынам, якія вывады мы можам зрабіць з нашай сумеснай работы?

– Сфармулюйце плюсы і мінусы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па літаратуры.

IV этап: рэфлексіўны

Метад [“Воблака тэгаў”](#).

– Сфармулюйце фразу, якая б адлюстроўвала адносіны кожнага да вынікаў уласнай дзейнасці.

Вынікі нашай працы будуць даступны кожнаму (спасылка https://docs.google.com/presentation/d/1NaBQKOvkJgv3YyT6-YB68X_bF55e3_v5YhL6_ki5vXE/edit#slide=id.p10). Дзякую за прадуктыўную работу. Жадаю поспехаў у арганізацыі даследчай дзейнасці.

Літаратура

1. Гузеев, В.В. Исследовательская работа школьников: суть, типы и методы / В.В.Гузеев, И.Б.Курчаткина // Школьные технологии. – 2010. – № 5. – С.49 – 52.

2. Дереклеева, Н.И. Научно-исследовательская деятельность учащихся и учителей: необходимые условия и алгоритмы организации / Н.И.Дереклеева, А.И.Добриневская. // Кіраванне ў адукацыі. – 2010. – № 9. – С.27 – 40.

3. Запрудский, Н.И. Современные школьные технологии – 2 / Н.И.Запрудский. – Минск, 2010. – 256 с

4. Руцкая А.В. Пазакласная праца па беларускай літаратуры [Тэкст] / А.В. Руцкая. Ё Беларуска мова і літаратура. Ё 2006. Ё №11. Ё С. 38-41.

ДАДАТАК 1

Адметнасці арганізацыі пазакласнай даследчай дзейнасці па беларускай літаратуры

Пазакласная праца дапаўняе ўрокі літаратуры, замацоўвае і пашырае тыя веды, якія атрыманы на ўроках, дазваляе вучням больш грунтоўна і дасканала засвойваць матэрыял па літаратуры. Каб сістэматызаваць і сканцэнтраваць у патрэбных кірунках працу, неабходна: 1) на пачатку навучальнага года стварыць творчую групу з зацікаўленых літаратурай вучняў; 2) распрацаваць канкрэтныя задачы дзейнасці, галоўнымі кірункамі якой з’яўляюцца:

- паглыбленне ведаў па беларускай літаратуры;
- выпрацоўка камунікатыўных уменняў і навыкаў;
- развіццё пошукавай і даследчай работы вучняў.

Адной з **формаў навукова-даследчай дзейнасці вучняў з’яўляецца ўдзел у пазакласнай рабоце па прадмеце**. Сюды можна аднесці ўдзел школьнікаў у алімпіядах, навукова-практычных канферэнцыях, фестывалях, конкурсах, навуковых грамадствах, прадметных тыднях і да т.п.

Літаратурная канферэнцыя. Адной з найбольш эфектыўных сярод іншых форм навучання ў старэйшых класах з’яўляецца навуковая канферэнцыя, якая “спрыяе выпрацоўцы ў вучняў навыкаў навуковага даследавання, творчага асэнсавання матэрыялу”. Такую літаратурна-краязнаўчую канферэнцыю настаўніку пажадана запланаваць да пэўнай

юбілейнай даты або як творчую справаздачу пасля экскурсій па родных мясцінах.

Віды: рэкамендацыйныя, выніковыя, тэматычныя канферэнцыі і канферэнцыі па асобным творы ці зборніку мастацкай літаратуры. *Рэкамендацыйныя* канферэнцыі праводзяцца рэдка, традыцыйна адзін раз у год, дапамагаюць вучням у выбары кніг для самастойнага чытання. На такіх канферэнцыях выступаюць, як правіла, лепшыя чытачы, якія дзеляцца ўражаннем пра кнігі, што рэкамендуюцца для чытання. Выставы, бюлетэні, чытанне ўголос цікавых урыўкаў, дэманстрацыя ілюстрацый, кінакадраў на рэкамендацыйных канферэнцыях падпарадкаваны прапагандзе кніг. Пра тое, як вучні чыталі мастацкую і навукова-папулярную літаратуру на працягу года, ідзе гаворка на *выніковай* канферэнцыі, якая праводзіцца ў пачатку навучальнага года пасля летніх канікул. Размежаваць рэкамендацыйную і выніковую канферэнцыі даволі складана, часцей у школе праводзяцца канферэнцыі па адным творы і тэматычныя, на якіх абмяркоўваюцца класічныя творы, а таксама сучасныя кнігі.

Канферэнцыя ладзіцца пры непасрэдным удзеле старшакласнікаў, якія выступаюць у ролі даследчыкаў-краязнаўцаў, настаўнік таксама ўваходзіць у лік яе арганізатараў. Сутнасць правядзення такіх заняткаў у выбары тэмы, якая зацікавіць вучняў, выкліча жаданне самастойна вывучыць яе так, каб даваць адказы на пастаўленыя пытанні. Даследча-пошукавая дзейнасць з'яўляецца важным сродкам навучання, паколькі ўзбагачае веды вучняў, паглыбляе здольнасць самастойна мысліць, развівае творчую думку, фарміруе аналітычна-сінтэтычныя ўменні.

Важнае месца ў арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце займае літаратурнае **краязнаўства**. Школьнае літаратурнае краязнаўства вывучае літаратурную гісторыю мясцовасці, на тэрыторыі якой знаходзіцца школа: фальклор, жыццё і творчасць пісьменнікаў-землякоў, мясціны, звязаныя са знакамітымі пісьменнікамі, іншыя літаратурныя факты. Займаючыся краязнаўствам, вучні далучаюцца да пошукавай і даследчай дзейнасці. Іншы раз такія пошукі выяўляюць новыя матэрыялы пра жыццё і творчасць пісьменніка, пра яго акружэнне, узбагачаючы ўяўленне пра мастака. Навукова-даследчая дзейнасць дае магчымасць вучням яшчэ раз дакрануцца да духоўнай спадчыны сваіх землякоў, да народных традыцый і звычаяў продкаў

Патрабаванні да адбору краязнаўчага матэрыялу: навуковасць, дакладнасць фактаў, іх пазнаваўчы і выхаваўчы патэнцыял. Выкарыстанне краязнаўчага матэрыялу на ўроках пры вивучэнні біяграфіі пісьменніка і гісторыі літаратуры.

Асноўныя віды і формы пазакласнай літаратурна-краязнаўчай працы. Сучасная методыка вылучае наступныя формы пазакласнай працы па літаратурным краязнаўстве ў школе: *гурткі, школьны літаратурна-краязнаўчы друк, літаратурныя экскурсіі і экспедыцыі, завочная экскурсія на літаратурную тэму, вечарыны, канферэнцыі, арганізацыя куткоў, музеяў,*

вывучэнне літаратурнай геаграфіі роднага краю праз складанне літаратурных карт, афармленне стэндаў і выстаў.

Гурток – гэта адна з асноўных форм арганізацыі пазакласнай літаратурна-краязнаўчай працы. Віды літаратурна-краязнаўчых гурткоў: фальклорныя, гісторыка-літаратурныя, прысвечаныя пісьменніку-земляку або групе пісьменнікаў, гурткі змешанага тыпу.

У гісторыка-літаратурны гурток запісваюцца вучні, якія цікавяцца культурна-літаратурнымі з’явамі, звязанымі з роднымі мясцінамі. Гурткоўцы, як правіла, знаёмяцца з жыццёвым і творчым шляхам пісьменнікаў-землякоў або тых майстроў слова, жыццё і творчасць якіх звязана з тэрыторыяй, на якой знаходзіцца школа. Удзельнікі літаратурна-краязнаўчага гуртка вывучаюць мясцовы фальклор, перапісваюцца з пісьменнікамі, супрацоўнічаюць з літаратурнымі музеямі, даследуюць творы, у якіх апісаны родныя мясціны.

Фальклорна-краязнаўчы гурток Яго задача – не толькі збіраць, даследаваць, хадзіць, а яшчэ рыхтаваць і праводзіць народныя абрадавыя святы. У гурток ходзяць дзеці розных узростаў, усе жадаючыя.

У метадычнай літаратуры і школьнай практыцы вылучаюць розныя віды экскурсій (паходаў). Некаторыя экскурсіі (паходы) даюць магчымасць непасрэдна пазнаёміцца з тым асяроддзем, сустрэцца з тымі людзьмі, якія з’явіліся прадметам мастацкага асэнсавання ў творах таго ці іншага пісьменніка. Паміж экскурсіяй і паходам істотнай розніцы няма: гэта падарожжы з асветнымі, адукацыйна-выхаваўчымі мэтамі. Вядомы, напрыклад, экскурсіі (паходы) біяграфічныя, калі вучні знаёмяцца з мясцінамі, дзе жыў і працаваў пісьменнік. Мэта такіх экскурсій – паўней і глыбей вывучаць творчасць мастака слова, звязанага з родным для дзяцей краем, сустрэцца з людзьмі, якія ведалі ці ведаюць пісьменніка, запісаць іх успаміны, апісаць гэтыя мясціны.

Вылучаюць экскурсіі (паходы) па мясцінах, апісаных у адным ці некалькіх творах аднаго пісьменніка. У час экскурсій такога віду вучні знаёмяцца з прыродай, паселішчамі, сустракаюцца з людзьмі, апісанымі мастаком слова, параўноўваюць падзеі, адлюстраваныя ў творы, і рэчаіснасць і ўсведамляюць адметнасць аўтарскай тыпізацыі, ідэал пісьменніка і яго выяўленне ў вершы ці паэме, апавяданні ці рамане. Часам увага можа быць сканцэнтравана на лёсе вобразаў-персанажаў, часцей за ўсё галоўнага героя, бо менавіта яго шляхамі, яго жыццёвымі дарогамі вядзе настаўнік сваіх вучняў.

Настаўнік літаратуры можа правесці экскурсію (паход), прысвечаную некалькім пісьменнікам, аб’яднаным падобным літаратурным ці жыццёвым лёсам. Вучняў можна зацікавіць творчасцю пісьменнікаў, якія ўваходзяць у адно літаратурнае аб’яднанне, тых, хто быў удзельнікам адной важнай для лёсу Айчыны грамадскай падзеі, а таксама тых, хто нарадзіўся ў адной вёсцы, мястэчку, хто вучыўся ў адной навучальнай установе і г.д.

Шырокія перспектывы мае кожны настаўнік у арганізацыі экскурсій (паходаў), прысвечаных літаратурнаму жыццю горада, раёна, школьнага мікрараёна. На экскурсіях гэтага віду ў поле зроку вучняў трапляюць мясціны,

звязаныя з гісторыяй напісання твораў, з дзейнасцю фалькларыстаў і г.д. Некаторыя метадысты вылучаюць параўнальныя літаратурныя экскурсіі (паходы), мэтай якіх з'яўляецца вызначэнне таго, як змяніўся край за пэўны перыяд, што набыў, а што беззваротна страціў.

Комплексныя паходы (экскурсіі) прадугледжваюць знаёмства школьнікаў з літаратурным жыццём краю, помнікамі дойлідства, прыроды, гісторыі і г.д. Пажадана, каб настаўнік распрацаваў усе віды экскурсій (паходаў), якія магчымы ў школьным мікраараёне. Гэта спрыяе больш гнуткаму іх выкарыстанню ў навучанні і выхаванні дзяцей, бо заўжды ёсць мажлівасць прапанаваць вучням некалькі тэм на выбар.

Істотна адрозніваюцца ад экскурсій і паходаў экспедыцыі. Перад удзельнікамі ставяцца больш складаныя задачы. Калі ў час паходаў і экскурсій вучні пераважна знаёмяцца з вядомымі ў навуцы фактамі, то ў экспедыцыях перад імі стаіць мэта знайсці штосьці новае пра пісьменніка, удакладніць той ці іншы факт. Экспедыцыі характарызуюцца праблемнай і даследчай накіраванасцю. У час іх правядзення запісваюцца творы вуснай народнай творчасці, беларускія імёны, назвы паселішчаў, вадаёмаў, урочышчаў, лясных масіваў, ваколіц, наладжваюцца пошукі выяўленых рукапісаў, удакладняюцца літаратурныя мясціны і г.д.

Падрыхтоўка да экспедыцыі заканчваецца складаннем праграмы:

1. Тэма экспедыцыі з пералікам пытанняў, матэрыялаў, якія трэба даследаваць.
2. Мэта экспедыцыі.
3. Маршрут, раён работы.
4. Час работы экспедыцыі ўвогуле і на асобных участках маршрута.
5. Склад экспедыцыйнай групы і пералік заданняў для пошукавых груп і асобных членаў экспедыцыі.
6. Сціслыя метадычныя парады па тэмах.

Вечары. Пры падрыхтоўцы да краязнаўчага вечара неабходна правільна выбраць тэму і формы правядзення, вызначыць ініцыятыўную групу і размеркаваць індывідуальныя заданні. Важнай умовай з'яўляецца захаванне рэгіянальнага характару вечара.

Віды літаратурна- краязнаўчых вечароў:

- вечары, прысвечаныя пісьменніку-земляку,
- групе пісьменнікаў пэўнага рэгіёна,
- тэме роднага краю ў літаратуры і іншых відах мастацтва.

Літаратурна-краязнаўчая праца ў школе прыносіць свой плён і становіцца эфектыўнай, калі яна бесперапынная і арганізацыйна прадуманая. Вынікі даследчай дзейнасці гурткоўцаў і ўдзельнікаў экспедыцый падагульняюцца і ацэньваюцца на літаратурных канферэнцыях і вечарынах. Калі ж у выніку працяглай і мэтанакіраванай працы накоплены багаты літаратурна-краязнаўчы матэрыял, узнікае неабходнасць стварэння школьнага **літаратурна-краязнаўчага музея.**

Навуковае таварыства. Даследчыя працы па літаратуры і этапы працы над імі.

У залежнасці ад аб'екта даследавання вучнёўскія **працы па літаратуры** можа падзяліць на наступныя **віды**:

1. Працы, у якіх праводзіцца аналіз тэксту мастацкага твора для выяўлення яго мастацкай своеасаблівасці, адметнасці аўтарскага стылю, майстэрства пісьменніка, тыпалогіі вобразаў. (“Спосабы стварэння вобразаў персанажаў у рамане У. Караткевіча “Хрыстос прыязміўся ў Гародні”)

2. Працы, у якіх вырашэнне пастаўленай праблемы ажыццяўляецца на аснове параўнання двух ці некалькіх твораў. Праблемы могуць насіць розны характар: тэарэтыка-літаратурны, светапоглядны, эстэтычны, культуралагічны. (“Тэма сям’і ў творчасці Кузьмы Чорнага” на прыкладзе раманаў “Трэцяе пакаленне” і “Пошукі будучыні”).

3. Працы, што прадугледжваюць інтэграцыю літаратуры і гісторыі, філасофіі, лінгвістыкі, якія прывучаюць школьніка ўбачыць агульнасць гуманітарных ведаў, асвойваць розныя метадалагічныя падыходы да аналізу з’яў мастацтва і жыцця. (“Творы Коласа ў музыцы і выяўленчым мастацтве”).

4. Працы, прысвечаныя вывучэнню жыцця і творчасці пісьменнікаў. Навучэнцы могуць шляхам аналізу твораў, вывучэння эпістальнай і мемуарнай літаратуры, крытычных артыкулаў стварыць маральна-псіхалагічны партрэт пісьменніка, адлюстраваўшы сваё ўспрыманне яго асобы ў форме мастацка-публіцыстычнага нарыса. (“Цікавыя факты з Янкі Брыля”)

Матэрыялы па арганізацыі даследчай дзейнасці школьнікаў, якія публікуюцца ў педагагічнай і метадычнай літаратуры, вопыт работы калег дапамаглі мне вызначыць тое, што даследчая дзейнасць магчымая і цалкам здзяйсняльная праз пазаўрочную дзейнасць, якая істотным чынам адрозніваецца ад даследчай працы, якая праводзіцца падчас урока. Падрыхтоўка даследчай працы часта разумеецца вузка: як напісанне навуковай працы. У той жа час прымяненне гэтага метаду ў пазаўрочнай дзейнасці дазваляе развіваць практычнае і творчае мысленне, фарміраваць навыкі працы з навуковай, навукова-папулярнай літаратурай. Індывідуальныя даследчыя работы, як правіла, доўгатэрміновыя. Важным момантам у арганізацыі даследчай дзейнасці школьнікаў у пазаўрочны час з’яўляецца стварэнне сітуацыі поспеху, дзе дзіця мае магчымасць адчуць радасць, веру ў сябе, што спрыяе далейшаму руху навучэнцаў у іх вучэбна-пазнавальнай дзейнасці. Праца над даследаваннем і прадстаўленне работы на навукова-практычных канферэнцыях дапамагаюць развіць у вучняў камунікатыўную і сацыяльную кампетэнцыі. Падрыхтоўка даследчай работы вучнямі ў пазаўрочны час павышае цікавасць да вывучэння прадмета, развівае творчыя здольнасці дзяцей, іх маральныя якасці, актывізуе пазнавальныя інтарэсы.

Пазакласная даследчая дзейнасць прадугледжвае некалькі этапаў: вызначэнне праблемы і задачы даследавання, абмеркаванне метадаў даследавання, збор, сістэматызацыя і аналіз атрыманых дадзеных, падвядзенне вынікаў.

Крыніцы інфармацыі:

<http://allrefrs.ru/3-22819.html>

<http://allrefrs.ru/3-22820.html>

**Суаднясіце тэмы даследаванняў з адпаведнымі накірункамі
арганізацыі пазакласнай работы.**

1. Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках.
2. Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы.
3. Навагрудчына ў творах пісьменнікаў.
4. Легенды і паданні Навагрудчыны.
5. Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў.
6. Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак.
7. Беларуская культура ў люстэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”.
8. Возера Свяцязь у творах паэтаў 18 стагоддзя.
9. Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Гласарый

Метадалогія даследавання – гэта лагічная арганізацыя дзейнасці чалавека, якая складаецца з вызначэння мэтай і прадмета даследавання, падыходаў і арыенціраў яго правядзення, выбары сродкаў і метадаў, якія прадвызначаюць найлепшы вынік.

Даследчая дзейнасць – гэта дзейнасць, звязаная з рашэннем творчай ці даследчай задачы з папярэдне невядомым рашэннем. Арганізацыя даследчай дзейнасці прадугледжвае наяўнасць асноўных этапаў, характэрных для даследавання ў навуковай сферы:

- пастаноўку праблемы;
- вывучэнне тэорыі, прысвечанай дадзенай праблематыцы;
- падбор метадык даследавання і практычнае авалоданне імі;
- збор ўласнага матэрыялу, яго аналіз і абагульненне;
- навуковы каментар;
- уласныя высновы.

Вучэбна-даследчая дзейнасць – дзейнасць, накіраваная на атрыманне суб’ектыўна новых ведаў.

Навукова-даследчая дзейнасць – дзейнасць, накіраваная на атрыманне аб’ектыўна новых ведаў.

Этапы даследчай дзейнасці ў школе

Этап 1. Падрыхтоўка да правядзення вучэбнага даследавання:

- А) вызначэнне аб'ектнай вобласці, аб'екта, прадмета даследавання;
- Б) выбар, фармулёўка і абгрунтаванне тэмы даследавання;
- В) вызначэнне мэты і задач даследавання;
- Г) вызначэнне гіпотэзы;
- Д) складанне плана даследчай працы;
- Е) вызначэнне метадаў даследавання.

Праца над даследаваннем пачынаецца з абазначэння сферы даследчай дзейнасці, якую складаюць тры элементы: аб'ектная вобласць, аб'ект і прадмет даследавання.

Аб'ектная вобласць даследавання – сфера навукі і практыкі, у якой знаходзіцца аб'ект даследавання. У нашым выпадку аб'ектнай вобласцю даследавання з'яўляецца літаратура ці літаратурнае краязнаўства.

Праблема даследавання як катэгорыя прапануе даследаванне невядомага ў навуцы, што трэба будзе адкрыць, даказаць, вывучыць з новых пазіцый. Гэта канкрэтнае пытанне, на якое плануецца знайсці адказ у ходзе даследавання.

Аб'ект даследавання – гэта вобласць, у рамках якой вядзецца даследаванне сукупнасці сувязяў, адносін і ўласцівасцяў як крыніцы неабходнай для даследчыка інфармацыі. Гэта своеасаблівы носьбіт праблемы, тое, на што накіравана даследчая дзейнасць.

Прадмет даследавання больш пэўны і ўключае толькі тыя сувязі і адносіны, якія падлягаюць непасрэднаму вывучэнню ў дадзенай працы. Прадмет заўсёды вывучаецца ў рамках нейкага аб'екта. Прадметам даследавання могуць быць падзеі, з'явы, працэсы ў цэлым, асобныя яго часткі, а таксама адносіны паміж часткамі і цэлым. Прадмет даследавання вызначае яго тэму, мэту і задачы.

Тэма адлюстроўвае праблему ў яе характэрных рысах. Яна ўяўляе аб'ект вывучэння ў пэўным аспекце, характэрным для гэтай працы. Удалая, дакладная ў сэнсавым дачыненні фармулёўка тэмы ўдакладняе праблему, акрэслівае рамкі даследавання, канкрэтызуе асноўную задуму, ствараючы тым самым перадумовы поспеху працы.

Выбар тэмы вучэбнага даследавання вызначаецца інтарэсамі самога даследчыка - навучэнца. Пры гэтым павінны быць улічаны рэальныя магчымасці выканання ім даследчай працы.

Для большасці навучэнцаў выбар тэмы з'яўляецца вельмі цяжкім этапам. Часта яны выбіраюць занадта маштабныя або складаныя тэмы, раскрыць якія ў рамках вучэбнага даследавання немагчыма. Іншая крайнасць, калі навучэнец выбірае «збітую» тэму, якая невядомая толькі для даследчыка-пачаткоўца. Таму пры выбары тэмы патрэбна дапамога навуковага кіраўніка.

Пры выбары тэм навучальных даследаванняў карысна ўлічваць сфармуляваныя А.І.Савенкавым наступныя рэкамендацыі:

- тэма павінна быць актуальнай (закранаць найбольш дыскусійныя аспекты разглядаемай праблемы);
- тэма павінна быць цікавай вучню, яна павінна яго “павесці”;

- тэма павінна быць выканальная, рашэнне яе павінна прынесці рэальную карысць удзельнікам даследавання;

- тэма павінна быць арыгінальнай, у ёй павінен быць элемент нечаканасці, незвычайнасці;

- тэма павінна быць такой, каб праца была выкананая якасна, але адносна хутка;

- тэма павінна быць даступная (вучань павінен разумець тое, што ён спрабуе прааналізаваць і апісаць);

- тэма павінна выклікаць цікавасць не толькі ў вучня, але і ў яго кіраўніка;

- праца над тэмай павінна быць забяспечана рэсурсамі, г.зн. па абранай тэме павінны быць даступныя гістарычныя крыніцы і літаратура. Важна памятаць пра традыцыйныя патрабаванні: тэма павінна быць сфармулявана лаканічна, а паняцці, якія выкарыстоўваюцца пры яе фармулёўцы, павінны быць лагічна ўзаемазвязаны.

Актуальнасць абранай тэмы абгрунтоўвае неабходнасць правядзення даследаванні ў кантэксце агульнага працэсу навуковага пазнання. Вызначэнне актуальнасці тэмы даследавання – абавязковае патрабаванне да любой працы. Паказчыкам актуальнасці з'яўляецца наяўнасць у дадзенай галіне даследавання якой-небудзь праблемы, г.зн. нейкай супярэчлівай сітуацыі, якая патрабуе вырашэння. З'яўленне праблемы можа быць звязана з тым, што існае навуковае веданне ўжо не дазваляе вырашаць новыя задачы, спазнаваць новыя з'явы, тлумачыць раней невядомыя факты, ці наадварот, змянілася сітуацыя і гэта акалічнасць прымушае па-новаму зірнуць на раней вядомыя факты і падзеі. Актуальнасць можа складацца ў неабходнасці атрымання новых дадзеных, пераасэнсавання фактаў, працэсаў, з'яў, вызначэння іх значэння. Асвятленне актуальнасці, як і фармулёўка тэмы, павінна быць дакладным і лаканічным.

Вызначэнне мэты і задач даследавання. Пад мэтай прынята разумець плануемы вынік дзейнасці. У кантэксце даследчай дзейнасці такое разуменне мэты не цалкам зручна, паколькі ў сітуацыі нявызначанасці немагчыма загадзя прадбачыць, якім будзе вынік даследавання, таму ў фармулёўцы мэты паказваюцца толькі намеры даследчыка.

Мэта даследчай работы складаецца ў вывучэнні фактаў, падзей і ўсталяванні заканамернасцей, якія іх звязаны паміж сабой. Як правіла, мэта пачынаецца з дзеясловаў: «высветліць», «сфармуляваць», «усталяваць», «абгрунтаваць», «правесці», «выявіць» і г.д. Мэта канкрэтызуецца ў задачах.

Задача – гэта тое, што трэба зрабіць, каб дасягнуць мэты, вырашыць праблему даследавання. Задачи лепш за ўсё фармуляваць ў выглядзе сцвярджэння таго, што неабходна зрабіць, каб мэта была дасягнутая. Пастаноўка задач грунтуецца на драбненні мэты даследавання на «падмэты». Пералік задач будзецца ад найменш складаных да найбольш складаных, а колькасць іх вызначаецца глыбінёй даследавання.

Назвы раздзелаў нараджаюцца менавіта з фармулёвак задач. Сукупнасць пытанняў-задач, па сутнасці, задае праграму даследавання. Эксперыментальныя даследаванні патрабуюць фармулявання гіпотэзы.

Вылучэнне гіпотэзы (навуковага здагадкі) – важная частка даследавання. Гіпотэза – здагадка, меркаванне пра заканамерныя сувязі з'яў. Гіпотэза даследавання ўяўляе сабой сцвярджэнне, якое патрабуе праверкі. Гіпотэза павінна быць правяраемай, утрымліваць здагадку, быць лагічна несупярэчлівай, адпавядаць фактам. Калі ў выніку даследавання гіпотэза пацвярджаецца, то яна становіцца тэорыяй, калі не – яна аказваецца памылковай здагадкай. Наяўнасць гіпотэзы надае даследчай рабоце праблемны характар.

Віды гіпотэз:

1) апісальныя (меркаванне пра структуру аб'екта або працэсу; пра форму сувязей паміж элементамі вывучаемага аб'екта);

2) тлумачальныя (меркаванне аб прычынна-следчых сувязях, якое патрабуецца эксперыментальна праверыць).

Гіпотэза запісваецца з дапамогай наступных клішэ: калі ..., то; мяркуецца, што ...; дапусцім ...; магчыма ...; пры ўмове што ... і г.д.

Складанне плана даследчай працы. Пасля таго, як вызначаны аб'ект, прадмет даследавання, удакладнена тэма, сфармуляваны мэты і задачы, складаецца план даследавання. Назвы раздзелаў цесна звязаны з задачамі работы. Патрабаванні да фармулёвак назваў падобныя з патрабаваннямі да фармулёўкі тэмы: яны павінны быць лаканічнымі, лагічна ўзаемазвязаны адзін з адным, а аб'ём пытанняў, якія разглядаюцца ў раздзелах, павінен быць па магчымасці раўназначным. У аб'ёмных раздзелах могуць быць падраздзелы.

Вызначэнне метадаў даследавання. Выбар канкрэтных метадаў і метадык даследавання вызначаецца перш за ўсё характарам аб'екта вывучэння, прадметам, мэтай і задачамі даследавання.

Метадыка – сукупнасць прыёмаў, спосабаў даследавання, парадак іх прымянення і інтэрпрэтацыя атрыманых з іх дапамогай вынікаў.

Метад – спосаб дасягнення мэты даследавання. Ад выбару метаду залежыць магчымасць рэалізацыі даследавання, яго правядзенне і атрыманне пэўнага выніку. Традыцыйна метады дзеляцца на два класы: атрыманне і збор інфармацыі і метады яе апрацоўкі.

Першы клас метадаў – збор інфармацыі – разнастайны і падзяляецца на тэарэтычныя і практычныя. Тэарэтычныя метады прымяняюцца пры вывучэнні пісьмовых крыніц і літаратуры па тэме (аналіз, сінтэз, мадэляванне і інш.). Практычныя (эмпірычныя) метады даследавання звязаны з дзеяннямі даследчыка, накіраванымі на правядзенне практыкі (назіранне, інтэрв'ю, гутарка, відэаздымка і інш.).

Другі клас звязаны з апрацоўкай інфармацыі. Яны дзеляцца на колькасныя (матэматычныя, статыстычныя і інш.) і якасныя (змястоўныя). Авадодаць метадам даследавання навучэнцам дапаможа наяўнасць у іх спецыяльных памятак, да ліку якіх можна аднесці наступныя: «Як скласці план вывучаемага тэксту», «Як ахарактарызаваць літаратурны персанаж», «Як праводзіць доказ», «Як вывучаць розныя пункты гледжання» і інш.

Этап 2. Правядзенне даследавання

У дачыненні да літаратурных даследаванняў, гэты этап пачынаецца на стадыі вывучэння літаратуры і пісьмовых крыніц.

Аналіз літаратуры – найважнейшы элемент даследчай дзейнасці, паколькі ён дазваляе зразумець стан спраў, пазнаёміцца з вынікамі раней праведзеных даследаванняў, удакладніць задачы навуковага пошуку і г.д. Таму фармулёўка задачы даследавання «прааналізаваць літаратуру» – бессэнсоўная, бо аналіз літаратуры – метада, ён павінен прымяняцца для вырашэння іншых задач. Заўсёды трэба задаваць пытанне: навошта аналізаваць літаратуру, што трэба зразумець, даведацца, убачыць у выніку гэтага аналізу?

У складанні спісу літаратуры абавязковы ўдзел самога даследчыка. Памылкай навуковага кіраўніка з'яўляецца тое, што ён дае навучэнцам гатовы пералік дзяжурных выданняў і, тым самым, пазбаўляе яго магчымасці набыць навык самастойнай працы ў бібліятэцы: працы з сістэмай бібліятэчных, у тым ліку і электронных, каталогаў, правільнага афармлення.

Агульныя рэкамендацыі для працы з літаратурай:

1. Вывучэнне навуковых публікацый па тэме пажадана пачынаць з работ агульнага характару, а затым ужо весці пошук вузкапраметнага матэрыялу.

2. Пры працы з ужо гатовым бібліяграфічным спісам, а таксама пры яго складанні навучэнец павінен арыентавацца ў структуры выдання, бо асобныя яе элементы выконваюць пэўныя функцыі і з'яўляюцца носьбітамі інфармацыі.

3. Працуючы з літаратурай па тэме, навучэнец павінен валодаць рознымі тыпамі чытання, якія прадугледжваюць розную ступень глыбіні пранікнення ў матэрыял.

4. Навучэнцаў неабходна знаёміць са спосабамі фіксавання неабходнай інфармацыі і спосабамі яе афармлення (карткі, асобны сшытак і г.д.), вучыць ствараць «банк дадзеных» па тэме працы: выпіскі ў выглядзе канспектаў, выписка цытат і да т.п.

5. Неабходна растлумачыць навучэнцам, што не ўся выпісаная інфармацыя можа апынуцца неабходнай, не трэба спрабаваць ўключыць у даследаванне ўвесь існуючы матэрыял, калі гэта можа пашкодзіць цэласнасці і лагічнасці даследавання. Доказы не могуць будавацца на адных цытатах.

6. Пры вывучэнні літаратуры не варта імкнуцца да запазычання матэрыялу. Правільней будзе супаставіць, прааналізаваць знойдзеную інфармацыю, зрабіць высновы і скласці ўласнае меркаванне па вывучаемай праблеме.

Пасля вывучэння літаратуры і стварэння банка дадзеных па тэме неабходна правесці сістэматызацыю назапашанага матэрыялу. Для гэтага навучэнцам можна парэкамендаваць скампанаваць карткі (выпіскі і да т.п.) па раздзелах, улічваючы лагічную паслядоўнасць і тыя пытанні, якія будуць разгледжаны ў раздзелах. Рэкамендуецца скласці разгорнуты план даследавання па кожнаму раздзелу (пытанні, метады даследавання).

На гэтым этапе адбываецца і назапашванне практычнага матэрыялу: правядзенне інтэрв'ю, гутарак, назіранне, параўнанне і г.д. Пасля ўвесь практычны матэрыял таксама групуецца па кіраўніках, праводзіцца падбор

метадаў яго апрацоўкі. Даследчык стварае слоўнік тэрмінаў, якія необходимы для апісання ходу і вынікаў даследавання.

Услед за правядзеннем уласна даследавання неабходна «адрэфлексаваць» атрыманыя вынікі: прааналізаваць, наколькі яны дазваляюць пацвердзіць вылучаную гіпотэзу, удакладніць іх адпаведнасць пастаўленым мэтам. Пасля правядзення рэфлексіўнай часткі можна прыступіць да планавання наступнага этапу працы – афармлення вынікаў даследавання.

Этап 3. Афармленне вынікаў даследавання

Афармленне вынікаў даследавання – адзін з самых працаёмкіх і адказных этапаў працы, які патрабуе ўвагі і часу. Афармленне вынікаў пачынаецца з кампаноўкі падрыхтаваных тэкстаў па раздзелах у адпаведнасці са структурай працы (што праводзіцца ўжо на этапе правядзення даследавання). Пасля таго, як раздзелы сфармаваны (напісаны), варта іх уважліва прачытаць і адрэдагаваць як з пункту гледжання арфаграфіі, так і па змесце (зверыць лічбы, даты, зноскі, цытаты і г.д.). Пасля чытання і праўкі варта прыступіць да напісання высноў да кожным раздзеле. Выснова звычайна змяшчае кароткі выклад сутнасці пытання, разгледжанага ў ёй, і абагульненне вынікаў праведзенага аналізу.

Далей складаецца заключэнне па ўсёй працы. Толькі пасля гэтага прыступаюць да напісання ўводзінаў да працы. Затым варта скласці спіс літаратуры.

Арганізацыя даследаванняў і праектаў навучэнцаў у пазаўрочнай дзейнасці.

Даследчыя праекты не могуць быць цалкам ўпісаны толькі ва ўрочную дзейнасць і часцей за ўсё праводзяцца ў форме індыўідуальных кансультацый і за рамкамі ўрокаў. Даследчая дзейнасць вучняў можа ўяўляць сабой:

- урочную вучэбна-даследчую дзейнасць;
- пазаўрочную вучэбна-даследчую дзейнасць, якая з'яўляецца лагічным працягам ўрочнай.

Крыніцы інфармацыі:

<https://pedsovet.org/publikatsii/himiya/osobennosti-organizatsii-issledovatel'skoy-deyatelnosti-obuchayushchih-sya---na-urokah-i-vo-vneklassnoy-rabote>

[file:///C:/Users/Admin/Desktop/-1617523658\(3\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Desktop/-1617523658(3).pdf)

ДАДАТАК 6

**Вызначце метадычны апарат даследавання па тэме
“Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак”**

1. Праблема -
2. Актуальнасць -
3. Прадмет -

- 4 Аб'ект -
5. Гіпотэза -
6. Мэта -
7. Задачы -
8. Метады -

ДАДАТАК 7

Вынікам даследчай дзейнасці з'яўляецца прадукт даследавання, які можна аформіць рознымі спосабамі:

- рэферат, брашура, буклет, табліцы, графікі, даведнік, слоўнік;
- інтэрактыўны плакат (глогстэр), экспедыцыя, Web-сайт – (Вэб-сайт – сукупнасць вэб-старонак, сэнсава аб'яднаных, якія навігацыйна і фізічна знаходзяцца на адным вэб-серверы), электронная газета, мультымедычны прадукт – (інтэрактыўная, камп'ютарная распрацоўка, у склад якой можа ўваходзіць музычнае суправаджэнне, галерэі карцін і слайдаў, розныя базы дадзеных), віртуальная экскурсія, буктэрэйлер;
  - газета, сачыненне, часопіс, публікацыя, рэкламны праспект, артыкул, сцэнарый, лэпбук;
  - відэафільм, відэакліп, буктэрэйлер, анімацыя, спектакль, гульня, свята;
  - калекцыя.

ДАДАТАК 8

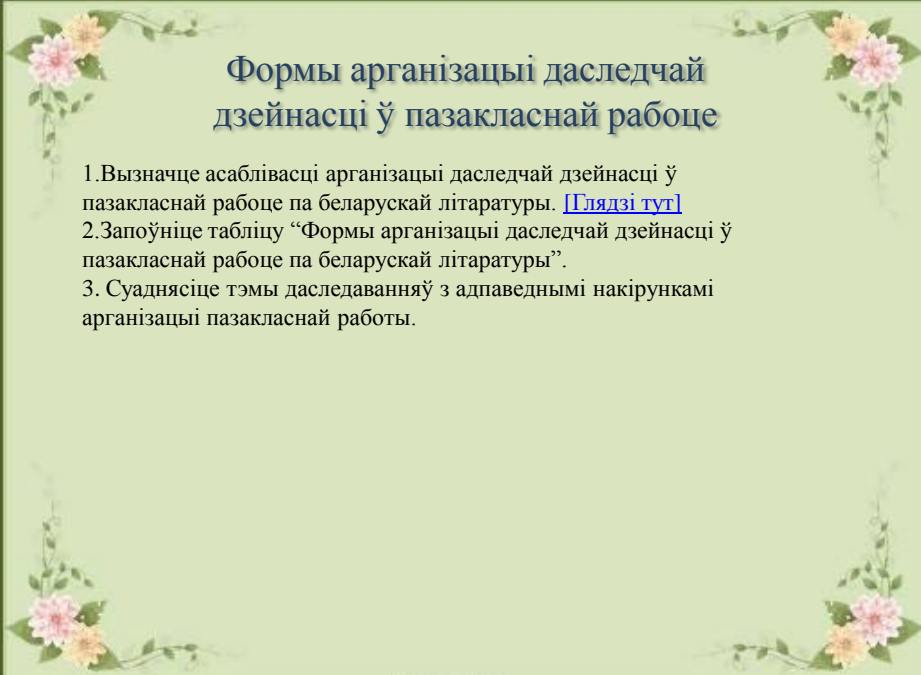

Даследчая дзейнасць – гэта дзейнасць, звязаная з рашэннем творчай ці даследчай задачы з папярэдне невядомым рашэннем. Арганізацыя даследчай дзейнасці прадугледжвае наяўнасць асноўных этапаў, характэрных для даследавання ў навуковай сферы:

- пастаноўку праблемы,
- вывучэнне тэорыі, прысвечанай дадзенай праблематыцы,
- падбор метадык даследавання і практычнае авалоданне імі,
- збор ўласнага матэрыялу, яго аналіз і абагульненне,
- навуковы каментар,
- уласныя высновы

[Перакрыжаваныя асацыяцыі](#)

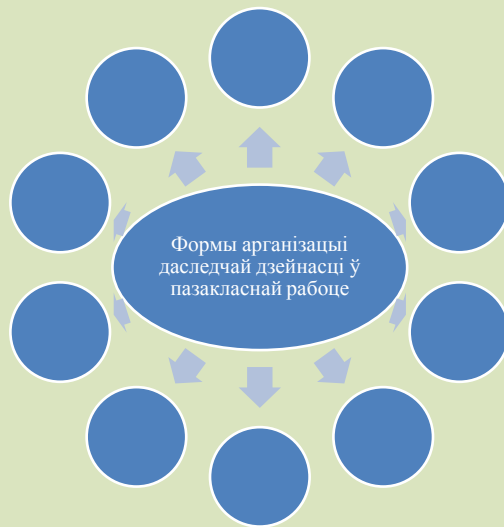

Формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце

1. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. [\[Глядзі тут\]](#)
2. Запоўніце табліцу “Формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры”.
3. Суаднясіце тэмы даследаванняў з адпаведнымі накірункамі арганізацыі пазакласнай работы.

Font: do75@gmail.com

**Адказы першай групы
Пытанне №2**

Файл: do75dina1.rtf

**Адказы першай групы
Пытанне №3**

- Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках
- Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы
- Навагрудчына ў творах пісьменнікаў
- Легенды і паданні Навагрудчыны
- Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў
- Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак
- Беларуская культура ў люстэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”
- Возера Свяцязь у творах паэтаў 18 стагоддзя
- Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа

Файл: do75dina1.rtf

Метадалогія вучнёўскага даследавання

1. Пазнаёмцеся з гласарыем. [\[Глядзі тут\]](#)
2. Прааналізуйце метадалогію прадметнай даследчай дзейнасці. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследавання ў пазакласнай рабоце. [\[Глядзі тут\]](#)
3. Вызначце метадычны апарат даследавання па тэме “Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак”

Адказы другой групы Пытанне №3

Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак

Праблема

Прадмет

Аб’ект

Актуальнасць * [Тэкст]

Мэта * [Тэкст]

Задачы * [Тэкст]

Гіпотэза

Метады
даследавання

Адказы трэцяй групы

Пытанне №2

- Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках
- Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы
- Навагрудчына ў творах пісьменнікаў
- Легенды і паданні Навагрудчыны
- Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў
- Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак
- Беларуская культура ў люстэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”
- Возера Свяязь у творах паэтаў 18 стагоддзя
- Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа

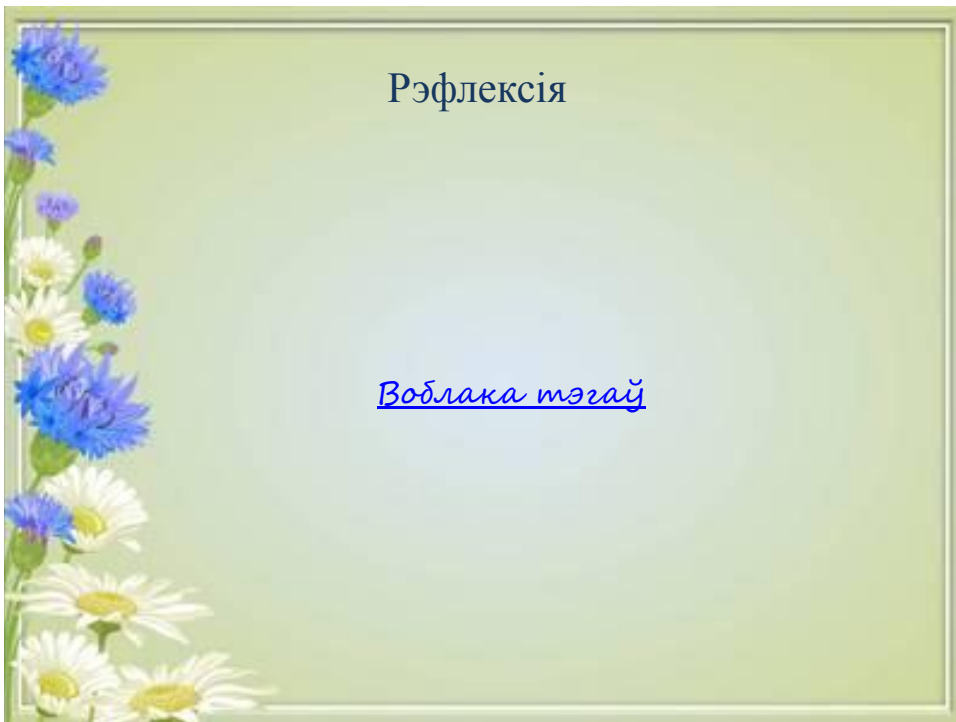
Адказы трэцяй групы

Пытанне №3

Тэма даследавання	Форма пазакласнай работы
Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках	
Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы	
Навагрудчына ў творах пісьменнікаў	
Легенды і паданні Навагрудчыны	
Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў	
Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак	
Беларуская культура ў люстэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”	
Возера Свяязь у творах паэтаў 18 стагоддзя	
Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа	

Рэфлексія

Воблака тэгаў

*Пазакласная
работа ў спалучэнні
з навукова-даследчай
дзеянасцю*

Даследчая дзейнасць – гэта дзейнасць, звязаная з рашэннем творчай ці даследчай задачы з папярэдне невядомым рашэннем. Арганізацыя даследчай дзейнасці прадугледжвае наяўнасць асноўных этапаў, характэрных для даследавання ў навуковай сферы:

- пастаноўку праблемы,
- вывучэнне тэорыі, прысвечанай дадзенай праблематыцы,
- падбор метадык даследавання і практычнае авалоданне імі,
- збор ўласнага матэрыялу, яго аналіз і абагульненне,
- навуковы каментар,
- уласныя высновы

Перакрыжаваная асацыяцыя

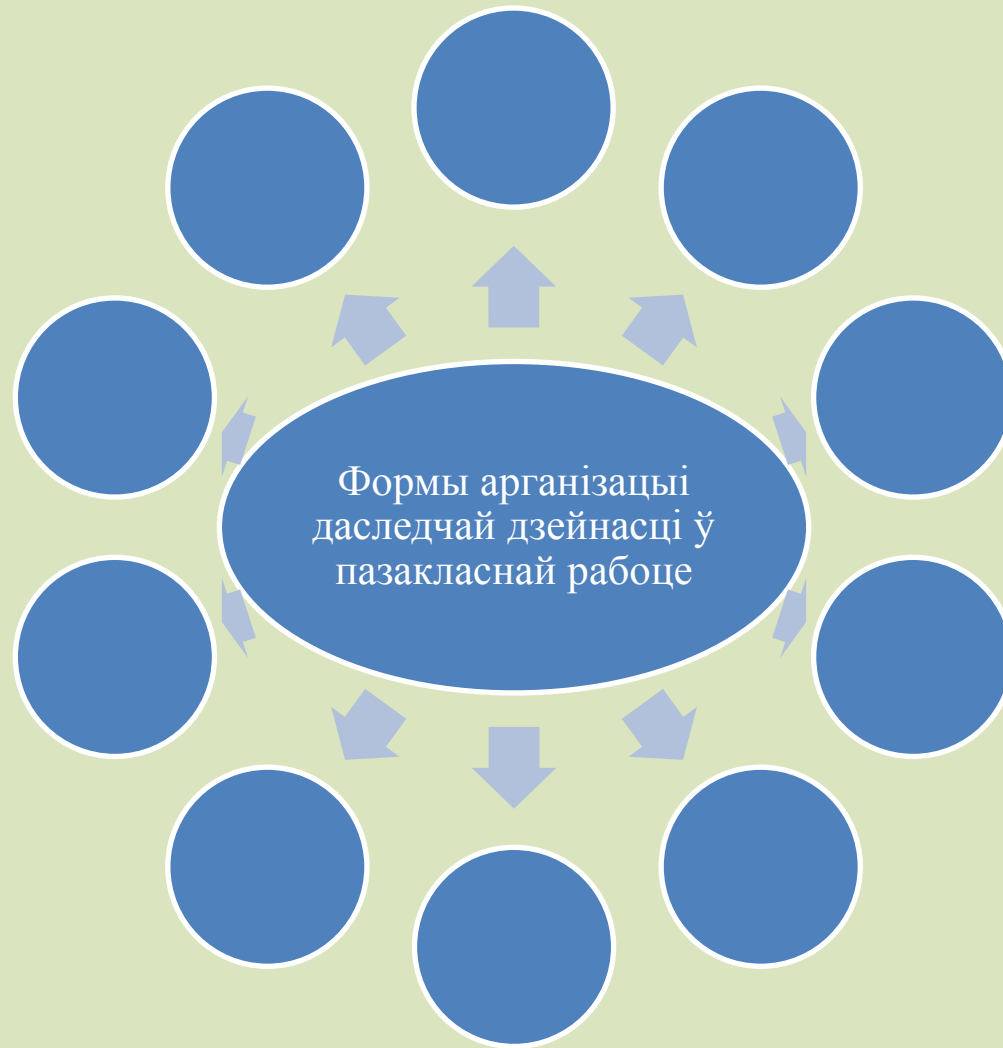
Формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце

1. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. [\[Глядзі тут\]](#)
2. Запоўніце табліцу “Формы арганізацыі даследчай дзейнасці ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры”.
3. Суаднясіце тэмы даследаванняў з адпаведнымі накірункамі арганізацыі пазакласнай работы.

Адказы першай групы

Пытанне №2

Адказы першай групы

Пытанне №3

- Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках
- Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы
- Навагрудчына ў творах пісьменнікаў
- Легенды і паданні Навагрудчыны
- Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў
- Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак
- Беларуская культура ў лютэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”
- Возера Свяцязь у творах паэтаў 18 стагоддзя
- Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа

Метадалогія вучнёўскага даследавання

1. Пазнаёмцеся з гласарыем. [[Глядзі тут](#)]
2. Прааналізуйце метадалогію прадметнай даследчай дзейнасці. Вызначце асаблівасці арганізацыі даследавання ў пазакласнай рабоце. [[Глядзі тут](#)]
3. Вызначце метадычны апарат даследавання па тэме “Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак”

Адказы другой групы Пытанне №3

Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак

Праблема

Прадмет

Аб'ект

Актуальнасць • [Текст]

Мэта • [Текст]

Задачы • [Текст]

Гіпотэза

Метады
даследавання

Формы прэзентацыі вынікаў вучэбнага даследавання

1. Прааналізаваць і выбраць аптымальныя формы прэзентацыі вынікаў вучэбнага даследавання ў пазакласнай рабоце па беларускай літаратуры. [[Глядзі тут](#)]
2. Суаднясіце прапанаваныя тэмы з аптымальнай формай прэзентацыі вынікаў.
3. Укажыце ў табліцы, у якіх формах арганізацыі пазакласнай работы можна выкарыстоўваць вынікі даследаванняў (папярэдне прааналізаваных тэм)

Адказы трэцяй групы

Пытанне №2

- Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках
- Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы
- Навагрудчына ў творах пісьменнікаў
- Легенды і паданні Навагрудчыны
- Прататыпы літаратурных герояў з ліку землякоў
- Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак
- Беларуская культура ў лютэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”
- Возера Свяцязь у творах паэтаў 18 стагоддзя
- Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа

Адказы трэцяй групы

Пытанне №3

Тэма даследавання	Форма пазакласнай работы
Сімволіка чароўных рэчаў у беларускіх народных казках	
Увасабленне творчасці Уладзіміра Караткевіча ў музыцы	
Навагрудчына ў творах пісьменнікаў	
Легенды і паданні Навагрудчыны	
Прагатыпы літаратурных герояў з ліку землякоў	
Асаблівасці нацыянальнага характару паводле народных казак	
Беларуская культура ў люстэрку навагрудскай зямлі: абрад “Саракі”	
Возера Свяцязь у творах паэтаў 18 стагоддзя	
Тэма творцы і творчасці ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа	

Рэфлексія

Воблака тэгаў

